

Jurkovič, Tomáš

Noruei no mori : nahlédnutí do studně

In: Jurkovič, Tomáš. *Izanagiiovský motiv v románech Haruki Murakamiho*.

Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. 99-115

ISBN 978-80-210-9426-0; ISBN 978-80-210-9427-7 (online ; pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141934>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

6 NORUWEI NO MORI: NAHLÉDNUTÍ DO STUDNĚ

Ve svém celkově pátém románu, NM (*Norské dřevo*, 1987), se už Haruki Murakami dokázal oddělit od úvodní trilogie otevřeně a s plnou platností. Vypravěč, který o sobě mluví opět v první osobě, už není anonymní, ale má jméno, Tóru Watanabe, a jména mají i ostatní postavy románu. To je významný rozdíl, protože Murakamiho protagonisté doposud zachovávali anonymitu téměř sto procentní, s jedinou výjimkou postavy vypravěčovy přítelkyně Naoko (PB). Oddělení od předcházejících příběhů je zdůrazněno také odlišným datem narození vypravěče, které je posunuto téměř o rok a spadá na listopad 1949 (výpočtem z dalších časových údajů lze dokonce stanovit konkrétní den 2. 11.).

Na druhou stranu ovšem Murakami zachoval v NM prvek, jímž na svou úvodní trilogii vědomě poukazuje. Je jím zachování jména Naoko (直子) a stěžejní role, kterou má dívka toho jména mezi ženskými protagonistkami románu, přičemž je rovněž zachována i klíčová část zápletky (Naoko spáchá sebevraždu, jakkoli se tak stane za zcela jiných okolností, než v příběhu PB). NM tedy už za přímé pokračování úvodní románové série považovat v žádném případě nemůžeme, společné prvky mezi touto sérií a NM nicméně navozují čtenářský dojem vzájemného zrcadlení dvou paralelních světů, s nímž už Murakami jakožto s vyprávěcím postupem úspěšně pracoval v SOHW.¹⁸³

Podstatnou změnu doznává v NM autorova práce s časovými rovinami příběhu. Románu téměř chybí jakýkoli odkaz na starší časová období (výjimkou je triviální zmínka o událostech z doby velkého zemětřesení v Tokiu roku 1923). Nejstarší

183 Možnosti skýtané motivem paralelního světa nakonec autor dotáhne do extrémní podoby v *IQ84* (2009 a 2010), jehož děj se dokonce odehrává celý v paralelním světě, který zcela ztratí svůj reálný předobraz.

vrstvu dat (1931–1949) tvoří zmínky o narozeních postav románu, až na jednu výjimku z hlediska interpretace příběhu téměř zcela zanedbatelné.¹⁸⁴ Příběh jako by začínal nikoli popisem historického pozadí událostí, ale rovnou popisem událostí ze života hlavních postav (1952–květen 1967), po nichž už následuje hlavní příběhová část (květen 1967–říjen 1970), doplněná ještě stručně nastíněnou závěrečnou etapou příběhu (říjen 1970–1. 11. 1987), v níž se dozvídáme důležité údaje o dalších osudech některých postav.

Murakamiho práce s diskursem však zároveň nabízí zajímavou možnost vnímat časové roviny románu ještě jinak, než bylo zmíněno, a číst tak vlastně jako „historickou předehru“ celou část věnovanou hlavním událostem románu. Román je uveden podobně jako už například KUK: zmínkou o tom, že se vypravěč své příhody velice dlouho pokoušel sepsat, až se mu to konečně podařilo. V KUK však zůstalo pouze u této nepodstatné zmínky, navíc doplněné vypravěčovou úvahou o tom, že jde jen o první krůček na jeho cestě k záchraně, která může trvat ještě i desítky let. NM naproti tomu je uvedeno pasáží, která už nemá charakter pouhého úvodního komentáře, ale může být považována téměř za samostatnou povídku. Protagonista si po téměř dvaceti letech, v roce 1987, díky vyslechnuté melodii¹⁸⁵ vzpomene na zážitky, které ho trápily za studijních let¹⁸⁶ a díky získanému odstupu konečně se zpožděním pochopí, v jaké situaci se tehdy vlastně nacházel. Právě události hlavní části děje románu (a s nimi doba na přelomu šedesátých a sedmdesátých let) jsou zde tedy vlastně onou scházející „historickou částí“ příběhu. Bez jejich znalosti bychom nikdy nemohli s protagonistou prožít kratičkový, ale velmi důležitý „skutečný hlavní děj“, v němž konečně nahlédneme, co tehdy, koncem šedesátých let, vypravěče přesně trápilo, a co to tedy tenkrát vlastně bylo za dobu.

Úvodem k hlavní části děje je v příběhu popis událostí, které se odehrály v Kóbe, vypravěčově rodném městě¹⁸⁷ ještě předtím, než z něj v dubnu 1968 odešel do Tokia na univerzitu. Vypravěč, původem z rodiny ze střední vrstvy, má jako šestnáctiletý na střední škole jedině dva kamarády, s nimiž se stýká. Svého vrstevníka Kizukiho (syna velmi dobře situovaného zubaře) a jeho přítelkyni Naoko¹⁸⁸ (rovněž ze zámožné rodiny). Schází se společně ve třech a všichni dohromady si

184 Jediný příznakovější odkaz mezi nimi je údaj odvoditelný z informace o věku Naočiny starší sestry dokládající, že se sestra narodila za války, v roce 1943 nebo 1944, a doprovázený v textu dalším sdělením, že Naoko pochází z dobře zajištěné rodiny, což je údaj, který v celkovém kontextu rezonuje s tím, co známe o rodině postavy Myšáka (KUK-HMB).

185 Viz i hudební zápletku SOHW.

186 Jejich popis se v románu zároveň výmluvně kryje s popisem událostí studentského hnutí konce šedesátých let.

187 Kóbe je rovněž městem Murakamiho dětství a dospívání.

188 U obou postav se dozvídáme pouze jejich osobní jména, příjmení nám zůstávají utajena.

velice dobře rozumějí – vždy spolu vedou velmi vydařené debaty.¹⁸⁹ Mimo jejich trojčlenný kolektiv je však už situace horší. Tóru s Kizukim si navzájem rozumějí dobře, pokud se ale Tóru ocitne s Naoko bez Kizukiho, nemají si spolu co říct. Kizuki si o samotě s Naoko příliš nevěří a on i Naoko Tórua nezbytně potřebují jakožto člověka, který je pojí se světem, protože žádného dalšího kamaráda už nemají – jejich společenský původ je vyděluje od ostatních. Kizuki a Naoko se navzájem znají a přáteli už od útlého dětství a prakticky si vystačí jen spolu.

Kizuki a Naoko mají navíc s postupem času i problém v intimní sféře – nemožnou se spolu milovat, protože Naoko nikdy nedosahuje sebemenšího vzrušení.

Naočina rodina je nadto zatížena sklony k sebevraždám – skončil tak svůj život jak mladší bratr Naočina otce (což rodiče před Naoko tají), tak také, v sedmnácti letech, Naočina starší sestra (a patrně jediný člověk, o kterém se Naoko při hovorech o své rodině zmiňuje s láskou a obdivem). Naoko tuto sestru popisuje jako osobu, která Naoko vždy vyslechla, nikdy nebyla rozzlobená nebo špatně naladěná, „pouze“ však bývala každé dva či tři měsíce pár dní skleslá a zavírala se ve svém pokoji, přičemž se nikomu nesvěřovala a nikoho neprosila o pomoc.¹⁹⁰

Tento stav, kdy je Tóru (aniž by to sám chápal) vlastně Kizukimu jedinou možností,¹⁹¹ jak nalézat alespoň dočasné úniky ze své kritické situace, vyvrcholí v momentě, kdy Kizuki, k velkému překvapení svého okolí, spáchá nakonec v květnu 1967 ještě před dosažením plnoletosti sebevraždu – dobrovolně se udusí výfukovými plyny svého vlastního auta.¹⁹²

Tóru je událostí hluboce otřesen a zoufale se snaží najít pevnou půdu pod nohama. S Naoko už si nemají co říct. V listopadu 1967 je mu osmnáct let, nachází si přítelkyni a začíná s ní intimně žít, východisko pro jeho zoufalou snahu o nalezení sebe sama mu to však nedává. Po absolvování střední školy se rozhoduje odejít do Tokia na vysokou školu a tam začít nový život někde, kde nebude nikoho znát. To také v dubnu 1968 udělá i přesto, že tím zničí svůj nový vztah a přítelkyni tím ublíží. V Tokiu se snaží na vše (na svůj rozchod i na Kizukiho smrt) zapomenout, ale přichází na to, že je to nemožné.

Život na univerzitě v hlavním městě (rodiče mu mohou dopřát jak soukromou školu, tak bydlení na koleji a peníze na další výdaje si vydělává sám) mu přinese setkání s postavami, které ho od té chvíle budou vnitřně formovat. Nejprve je

189 Tentyž motiv (pouze) navenek ideálního kolektivu přátel v rodném městě interpretovatelný tedy také jako obraz destruktivní neupřímnosti v proklamované přátelských vztazích Murakami uplatní například ještě v SMTC.

190 NM kapitola 6, díl I, s. 264–265 – opět další příklad ničivého skrývání vnitřních problémů pod pečlivě udržovanou společenskou maskou.

191 NM kapitola 2, díl I, s. 44.

192 V originále je popsáno pouze jako N360 (NM kapitola 2, díl I, s. 46 a 47), což je model malého osobního vozu firmy Honda dodávaný na trh od března 1967 do roku 1970 a v květnu 1967 tedy představující nejnovější model sezóny.

to jeho nesnesitelně pedantský, byť jinak neškodný spolubydlící¹⁹³ z pokoje, od kterého se Tóru postupně učí disciplíně a pořádkumilovnosti.

Zhruba po měsíci a půl života na univerzitě se pak Tóru v květnu 1968 Tokiu naprostou náhodou nesetká s nikým jiným než s Naoko, která sem také odjela studovat, aby unikla před rodným městem. Začnou se spolu scházet a postupně se, jak Tóruovi alespoň připadá, sblížíjí. Tato situace trvá nakonec téměř rok, problémy, které si s sebou nese Naoko, se tím však neřeší. Naoko dokonce začíná velmi záhy (červenec 1968) potají uvažovat, že z univerzity odejde. Jejich schůzky jsou ze strany Naoko plně čehosi nevyřčeného a v Tóruovi v konečném důsledku vyvolávají jen zmatek.

Druhou postavou, s níž se za tohoto stavu věcí Tóru v Tokiu nově seznámí a v říjnu 1968 i spřátelí, je o dva roky starší student, jehož příjmení zní Nagasawa.¹⁹⁴ Pochází z bohaté rodiny, studuje práva na prestižní Tokijské univerzitě a Tórua postupně zasvětí do tajů tokijského nočního života. Když se Tóru cítí osamělý, bere ho s sebou na své proslulé noční lovy žen,¹⁹⁵ kdy si po tokijských barech a restauracích nacházejí známosti na jednu noc, které pak Nagasawa láme svým kouzlem osobnosti. Tóru si Nagasawu získá svou snahou o udržení vnitřní integrity, zájmem o četbu klasické literatury a především tím, že se Nagasawovi, na rozdíl od ostatních, v nejmenším nesnaží zalichotit a je schopen kritizovat i stinné stránky Nagasawova charakteru – v první řadě fakt, že Nagasawa bere svět okolo sebe čistě jako příležitost vyzkoušet si (a to i bez ohledu na okolí) své vlastní schopnosti,¹⁹⁶ a své lovy známostí na jednu noc provozuje i přesto, že už má stálou přítelkyni jménem Hacumi,¹⁹⁷ která jeho chováním trpí a dává to jasně najevo. Nagasawa se ovšem nehodlá v ničem omezovat a dává Hacumi pro změnu najevo to, že od něj může odejít, pokud se jí jeho chování nelíbí. Hacumi má ale Nagasawu ráda a podobného kroku proto není schopna.

193 Je zmiňován pouze pod přezdívkou *Tokkótai* (特攻隊) označující jednotky známé v západním kulturním okruhu pod názvem „Kamikaze“. Přezdívkou vychází z jeho stylu odívání do černé barvy, který dělá na okolí (zcela klamný) dojem, že jde o radikálního pravičáka.

194 Ten je v textu zmiňován pouze tímto příjmením a v originálním znění mu Tóru jakožto staršímu kolegovi z univerzity v hovoru vždy zdvořile vyká. Funguje mezi nimi obvyklý model chování japonských studentů, vždy rozlišující podřízené (mladší) a nadřízené (starší) studenty. Tóru Nagasawovi projevuje úctu v řeči, Nagasawa si bere Tórua pod patronaci, pomáhá mu a při společných pitkách apod. platívá útratu.

195 Popisy těchto aktivit, které ve vypravěči v důsledku vyvolávají vždy pouze rozčarování, jsou výborným dokladem jevu, jenž popisuje v článku, zmiňovaném zde v kapitole o KUK, Eidži Oguma, když mluví o frustraci a šoku, které mladým lidem z venkova a malých měst působil pobyt ve velkoměstském konzumním prostředí.

196 Jeho postava tím vykazuje mnohé shodné rysy s postavou geniálním talentem obdařeného vědce z SOHW.

197 Zmiňována pouze tímto osobním jménem (nikoli příjmením) a tím také vlastně zařazená do okruhu Tóruových blízkých (Kizuki, Naoko).

Tóruova téměř roční podivná „známost“ s Naoko vyvrcholí v polovině dubna 1969, krátce po začátku nového školního roku. Naoko má dvacáté narozeniny, jimiž dosahuje plnoletosti, po které, jak otevřeně přiznává, vůbec nijak netouží. Toho večera také Tórua svede (cítí přitom vůbec poprvé v životě touhu a zažívá vzrušení) a Tóru se s překvapením dozvídá, že spolu Naoko s Kizukim nikdy nespali. Jeho přímý dotaz na toto téma ale v Naoko vyvolá prudké psychické reakce. Ty vyústí v její propad do světa duševní choroby. Naoko se Tóruovi přestane hlásit a o pár dní později opustí svůj tokijský byt a odjíždí domů do rodného města. Tóru při pokusu o přímou návštěvu zjistí, že se Naoko odstěhovala, nedozví se však kam. Píše jí dopis domů do Kóbe, nedostává však žádnou odpověď. Tóru cítí, že se do Naoko zamiloval, což spolu s absencí zpráv od ní působí, že se začíná (opět od smrti Kizukiho a s ještě větší intenzitou) cítit vnitřně zcela prázdný.

Krátce nato, v květnu 1969, propuká na univerzitě stávka studentského hnutí. Vypravěč se hnutí navenek vůbec neúčastní a čas získaný tím, že byly kvůli stávce zrušeny přednášky, využívá jako příležitost k výdělečným brigádám. V mezidobí vytrvale píše Naoko a v napětí z čekání na odpověď se hádá se svým spolubydlícím, pije alkohol a chodí s Nagasawou lovit známosti na jednu noc.

Začátkem července posílá Naoko konečně Tóruovi odpověď na jeho dopis. Píše, že přerušila studium a že ji čeká pobyt v sanatoriu v horách nad Kjótem. Až bude možné, aby se zase viděli, dá Tóruovi vědět písemně.

O nadcházejících letních prázdninách (20. 7.–1. 9.) nechává univerzita povolat zásahovou jednotku, strhnout barikády a pozatýkat stávkující. Vypravěč odjíždí trávit prázdniny putováním po Japonsku s batohem na zádech. Po návratu zjistí, že jeho spolubydlící odešel z koleje,¹⁹⁸ a především že na univerzitě se zase vyučuje jako obvykle a někdejší despotičtí vůdci stávek z řad studentů se tváří, že se vůbec nic nestalo, neboť se obávají, aby nebyli vyloučeni ze studia.

Na protest proti tak markantní názorové nekonzistenci pak Tóru dává bývalým „vůdcům hnutí“ odpověď svou vlastní soukromou „stávkou“, kdy se nějaký čas na přednáškách schválně nehlásí při zjišťování prezence a tímto svým jednáním upoutá pozornost spolužačky jménem Midori Kobajaši.¹⁹⁹

Studentské hnutí na univerzitě mezitím zažívá své finální dozvuky (pokusy o přerušování přednášek) a vypravěč se mezitím začíná častěji vídat s Midori. Události spojené s hnutím si pro sebe shrnuje do formulace, že se požadavkům

198 Jde již o třetí postavu v dosud rozebíraných dílech (postava vypravěčovy bývalé spolužačky v KUK a postava jeho tokijské sousedky v PB).

199 Jedna z celkem tří postav, které mají v NM jak jméno, tak i příjmení. První je sám vypravěč (Tóru Watanabe), druhá Midori a třetí je Naočina spolubydlící ze sanatoria (Reiko Išida). Zbylé postavy hodné toho označení mají buď jen osobní jména (Kizuki, Naoko a Hacumi), nebo pouze příjmení či přezdívkou (Nagasawa a Tóruův spolubydlící z kolejního pokoje). Stojí za pozornost, že všechny postavy, které mají pouze osobní jméno, v příběhu zemřou. Pomocné a čistě jednorázově se objevující postavy jsou striktně anonymní („dívka z baru“, „vrátný v sanatoriu“ atd.).

hnutí nedá nic vytknout, forma, kterou se ale hnutí pokouší uvést tyto požadavky do praxe, prozrazuje fatální nedostatek tvůrčí představivosti.

Počátkem října 1969 dojde k tomu, že si Tóru a Nagasawa (poté, co spolu v září vedli konfrontační debatu o svých životních hodnotách) po čase opět vyjdou na své noční lovy. Nečekaně se jim ale vůbec nedaří, protože Nagasawova obvyklá taktika zcela výjimečně selže. Nagasawa pak odchází přespat k Hacumi, Tóru tráví noc v nočním kině a pak čeká v kavárně s celonočním provozem na první ranní spoj na kolej. Následně Tóru „přetrumfne“ svého učitele Nagasawu. Aniž by o to zvlášť usiloval, seznámí se v kavárně s dvojicí dívek, které si k němu přisednou. Protože ho o to dívky požádají, jde se pak s nimi Tóru ještě napít. Při té příležitosti s jednou z nich probere vztahový problém, který ji trápí, poradí jí, co by měla udělat a nakonec to dopadne tak, že spolu skončí v hotelu zrovna tak, jako při lovech s Nagasawou. Celá situace je ale podstatně odlišná v tom směru, že Tóru tentokrát dívky nesváděl, „nemluvil do nich“ a nepokoušel se je zneužít, ale naopak pozorně naslouchal a přispěl k řešení problému jedné z nich (a jeho závěrečný pobyt v hotelu s touto dívkou je zcela organickou součástí tohoto „řešení“). A jak vyjde najevo při pečlivém prozkoumání celkového románového kontextu, Tóruovy noční tokijské výlety se touto epizodou zcela uzavírají a nenásledují po nich už žádné další. Tato událost je pak vztahem těsné časové následnosti propojena s jinou významnou událostí: Po návratu na kolej nachází Tóru ve schránce druhý dopis od Naoko.

Naoko píše, že se už nachází v sanatoriu v horách nad Kjótem a že za ní Tóru může po předchozím zavolání přijet. Tóru do sanatoria volá a Naoko o pár dní později, 6. a 7. října 1969, navštěvuje.

Sanatorium, ležící v odlehlých horách na sever od Kjóta, představuje svět sám pro sebe, k němuž jsou pacienti připoutáni pravidlem určujícím, že zde všichni pobývají dobrovolně a kdo jednou odejde, už se nemůže víckrát vrátit. Naoko zde absolvuje jednak pracovní terapii, jednak terapeutická sezení.

Tóru se v sanatoriu setkává jednak s Naoko, jednak také s Reiko Išidou, Naočinou spolubydlící, ženou ve věku třiceti osmi let, která už je téměř vyléčená, pouze už jí nic nepojí ke světu venku (ze kterého má naopak obavy a přestože v něm má bývalou rodinu a dítě, nechce se k nim vracet), a proto zůstává v sanatoriu, kde je i zaměstnaná jako učitelka hry na hudební nástroje.

Tóru zjišťuje, že je Naočin stav vážnější, než čekal, a že se Naoko vlastně vnitřně potácí mezi dobře známým světem mrtvých (reprezentovaným její starší sestrou a Kizukim) a zcela neznámým světem živých, se kterým ji spojuje vlastně pouze Tóru. Dozví se také o tom, že chvíle, kdy jej Naoko o svých dvacetinách svedla, byla jediným okamžikem v jejím životě, kdy byla doopravdy vzrušená a s Kizukim se jí to nikdy nepodařilo.

Poté mezi Naoko a Tóruem dojde k pozoruhodné situaci: Naoko se Tórua nejprve ptá, jestli o ni stojí a jestli je schopen vydržet na ni čekat, než se Naoko

dá do pořádku. Tóru prohlásí, že čekat vydrží a je za své prohlášení od Naoko odměněn formou náhražkového sexu.²⁰⁰ Vzápětí mu však Naoko dává otevřené varování: říká mu o své starší sestře, popisuje mu svůj vnitřní stav metaforou „vyschlé studně“ (!) hrozící při pádu dovnitř nebezpečím zdlouhavé smrti a otevřeně jej vyzývá, aby se na ni (na Naoko) nevázal a nekazil si kvůli ní život. Když Tóru nabízí, že rád s Naoko zůstane, aby jí pád do studně nehrozil, odmítne jej Naoko s tím, že něco takového nepřichází v úvahu. Nakonec jej žádá, aby na ni nikdy nezapomněl, a Tóru jí to slibuje.

Právě tento slib daný Naoko spolu se vzpomínkou na náhražkový sex,²⁰¹ který mu poskytla, pak zapůsobí jako mechanismus, který doslova uzamkne Tóruovu mysl na dalších téměř dvacet let a znemožní mu vidět, co Naoko nechce, aby viděl. Tóru je Naoko manipulován. Nejprve je otestován, zda je jeho zamilovanost opravdu tak intenzivní, jak se zdá, a když se ukáže, že ano, dostane vzápětí (navenek zcela nelogické) důrazné varování, aby se na ni neupínal a raději se poohlédnul po jiném vztahu. Naoko jako by k Tóruovi chovala dva zcela protikladné city: jako by ho zároveň velice potřebovala a přitom až téměř nesnášela. Varuje Tórua, aby se na ni nepoutal, jinak promarní život.

Setkání a hovor s Reiko se nesou ve zcela jiném duchu. Reiko mu předně dává dvě rady k Naočině situaci: Nemá prý se jí snažit zachraňovat, ale spíš jí pomáhat, aby se uzdravila sama. Tím pomůže i sám sobě. A také prý nesmí na vyřešení spěchat, i když náprava může trvat velmi dlouho a je jen nejistá.

Reiko dále vede Tórua k tomu, aby se za dané situace zamyslel i sám nad sebou. Má Naoko opravdu tolik rád, že na ni vydrží čekat? Tóru přiznává, že si v ohledu lásky k druhým lidem není sám sebou vůbec jistý. Vykládá Reiko o svém prvním vztahu a rozchodu, i o večírcích podnikaných s Nagasawou. Reiko mu tyto aktivity nevymlouvá, pouze mu v tom směru doporučí, aby si dobře rozmyslel, jestli jsou podobné akce jako ty s Nagasawou skutečně tím, co odpovídá jeho založení a aby si hleděl vážit sám sebe a nekřivil si zbytečně charakter. Tóru slibuje, že to zváží. Na adresu otázky po hloubce svého citu k Naoko odpovídá, že si není jistý, ale že v tom směru přinejmenším zkusí udělat všechno, co je v jeho silách, už jen proto, aby lépe poznal sebe samotného a zjistil, co od sebe může očekávat. Reiko

200 V sanatoriu platí pravidlo, že se Tóru nesmí ocitnout s Naoko o samotě, Reiko jim ale umožní toto pravidlo obejít.

201 Vše se odehraje během výletu do hor nad sanatoriem, na který Reiko Tórua a Naoko vezme a pak jim dá volnost, když si jde sama poslechnout (v sanatoriu rovněž zakázané) rádio do bufetu u místní pastviny. Naoko a Tóru se pak jdou projít po pláni poblíž opuštěné vesnice (symbolu tehdejšího prudkého vyliďňování venkova). Právě tato pláň se pak vryje Tóruovi nesmazatelně do paměti, a to výhradně díky intenzitě prožitku s Naoko, který mu začne reprezentovat. Pokusí-li se vybavit si po letech Naoko, vybaví si vždy pouze „scenérii pláně“, čili vzpomínku na vzrušující prožitek. Tato „kletba“ je pak zrušena až o osmnáct let později, kdy se mu díky vyslechnuté hudební skladbě podaří konečně proniknout za vzrušující vzpomínku a pochopit, co mu Naoko svým vyprávěním o vyschlé studni vlastně sdělovala.

mu také vypravuje o svých traumatech, která ji sem dostala a svěruje mu, že má od té doby strach z venkovního světa.

Tóru se poté navrácí do Tokia a připadá si zde, jako by se právě vrátil z jiného světa.

V Tokiu dojde k jeho dalšímu sblížení s Midori. Ta Tórua rovněž začíná nenápadně testovat: vezme jej s sebou bez varování do nemocnice, kde se stará o svého umírajícího tatínka.²⁰² Tóru v její zkoušce obstojí – necouvne a na chvíli dokonce Midori v péči o tatínka úspěšně vystřídá. Těší se dokonce na další návštěvu, Midorin tatínek ale příští týden umírá. Midori zařizuje pohřeb a nějakou dobu se neozývá.

Během této doby se Tóru znovu konfrontuje s Nagasawou. Ten právě úspěšně složil zkoušky ministerstva zahraničních věcí a chystá se na dráhu kariérního diplomata. Čeká jej nejprve studium v Japonsku, poté jej vyšlou do zahraničí. Což opět bere jako hru, v níž se nenechá ničím a nikým omezovat. Bude se stěhovat a nabízí Tóruovi, že mu přenechá cokoli ze zařízení svého pokoje, který je vybaven i v té době tak luxusním zbožím jako televize a lednička.²⁰³ Rovněž Tórua zve na oslavnou večeři ve třech: Nagasawa, Hacumi a Tóru. Tóru přijímá, ptá se ovšem Nagasawy, co bude s Hacumi, až Nagasawa odjede do ciziny. Nagasawova odpověď zní, že má v tom ohledu Hacumi naprostou volnost jednání. On se nehodlá nijak omezovat a především se také nehodlá ženit. Dává přednost rozvoji²⁰⁴ svých schopností. Tóru se netají s tím, že takové jednání odsuzuje a v duchu, jako by si tříbil, kam vlastně patří on sám, srovnává Nagasawu s Midoriným tatínkem.

V podobném duchu se nese i celá oslavná večeře. Na té přijde řeč na ožehavé téma Nagasawových lovů i na Tóruův vztah k Naoko. Večer nakonec nezadržitelně dospěje k hádce Nagasawy a Hacumi, předtím se ale odehraje zajímavý moment. Jak Hacumi, tak Nagasawa vysloví po uvážení Tóruovy situace (nezávisle na sobě a každý svými slovy) názor, že Tóru Naoko doopravdy nemiluje. Hacumi (jakožto žena) argumentuje otázkou: Nemyslíš, že kdybys ji měl doopravdy rád, vydržel bys to a nechodil lovit známosti na jednu noc?²⁰⁵ Nagasawa (jakožto muž)

202 Je popsán jako tokijský starousedlík, majitel drobného knihkupectví v doposud nemodernizované tokijské čtvrti, z jehož příjmů vychovává své dvě dcery. Jeho smrt v románu reprezentuje zánik světa starého Tokia a odchod generace, která zažila velké zemětřesení 1923 i druhou světovou válku (o těchto událostech postava Midorina tatínka pak po celý život příznačně mlčí či sděluje naschvál pouze triviální detaily). Midori a její rodina představují v NM svět, který je Tóruovi nejbližší a který je i jeho světem, na rozdíl od nepřístupného a nepochopitelného světa horních vrstev, kam patří Kizuki, Naoko, Nagasawa a Hacumi.

203 Spolu s elektrickou pračkou jde o dobové symboly blahobytu, které se od poloviny padesátých let stávaly cílem spoření domácností.

204 Nagasawovu postavu tak můžeme číst jako ztělesnění ducha doby prudkého hospodářského růstu.

205 NM, díl II, kapitola 8, s. 112.

na Tóruovu adresu poznamená, že se Tóru možná tváří laskavě, ale ve skutečnosti není opravdové lásky vůbec schopen. Jen na to ještě nepřišel.²⁰⁶ A dodává větu, která přímo prorocky vystihuje Tóruův problém s Naoko: Lidi lze pochopit teprve tehdy, když k tomu nastane správná doba. Nikoli na základě toho, že si to zrovna usilovně přejeme²⁰⁷.

Nagasawa a Hacumi se pohádají a Hacumi demonstrativně odmítá Nagasawův doprovod domů. Místo toho otevřeně žádá o totéž Tórua. Nagasawa odchází, přičemž později vyjde najevo, že trávil zbylou část večera svou obvyklou svůdcovskou zábavou. Tóru doprovází Hacumi domů, kde se jej Hacumi ptá, co si myslí o jejím vztahu s Nagasawou. Tóru jí otevřeně radí, ať se s ním rozejde, Hacumi však přiznává, že je na Nagasawovi závislá: miluje jej natolik, že není takového kroku schopna. Tóru v Hacumině přítomnosti cítí rozechvění, které není s to přesně pojmenovat a které se v jeho mysli ukládá jako další uzamykací mechanismus – obdobně jako vzpomínku na zážitek s Naoko mu bude schopen porozumět až po letech. Tóru se o pár dní později setkává s Nagasawou, který se mu sklesle omlouvá, své chování však změnit nedokáže.

Sbližování mezi Tóruem a Midori pokračuje i nadále. A to přesto, že oba vědí, že má Midori přítele. Tóru tuto skutečnost bere v patrnosti a také se podle toho chová, impulsy ale vždy vycházejí od Midori, která začíná cítit, že je se svým přítelem²⁰⁸ nespokojená. Midori začíná Tóruovi plně důvěřovat ve chvíli, kdy vyhoví jejímu přání a doprovází ji na její vysněný flám po nočním Tokiu (Nagasawa mu přítom osobně zařídí, aby mohl opustit na noc kolej).

V listopadu 1969 má Tóru dvacáté narozeniny (jimiž oficiálně dosahuje dospělosti) a dostává poštou rolák, který mu upletly Naoko a Reiko. Z Naočiných předchozích dopisů je ale jasné, že na tom Naoko není příliš dobře. S prodlužující se tmou a ochlazováním jí začíná připadat, jako by na ni ze tmy mluvili mrtví: Kizuki a Naočina sestra. Z Tóruových dopisů ví Naoko také o Midori a odepisuje mu, že ho podle všeho má Midori asi ráda.²⁰⁹

Obě tyto informace, o Kizukim a sestře i o dojmu, který má Naoko z Midori, jsou uvedeny v posloupnosti v jednom z Naočiných dopisů, aniž by byly dále rozvedeny. Výmluvná však je už jejich vzájemná následnost. Přes dodatečné doplnění výčtem několika dalších v dopise uvedených banálních faktů dávají dohromady směrodatné jádro výpovědi: Naoko slyší, jak ji volají hlasy mrtvých a (narážkou na Midori) opět naznačuje Tóruovi, že má dozajista šance ke štěstí i jinde a na ni samotnou by se neměl vázat.

206 NM, díl II, kapitola 8, s. 113.

207 NM, díl II, kapitola 8, s. 116.

208 Je popsán jako úzkoprsý člověk, se kterým se Midori (rodiče ji přes její odpor nechali studovat prestižní dívčí střední školu) seznámila přes okruh svých spolužaček z nejlepších rodin.

209 NM, díl II, kapitola 9, s. 159 a 160.

Tóru se nadále odpoutává od Nagasawy a rozhoduje se vydat cestou doporučení Reiko a Hacumi. Veškerá další Nagasawova pozvání k nočním tahům už pod různými záminkami odmítá.

V prosinci 1969 se u Naoko objevuje první příznak počínající krize – přestává jí jít psaní dopisů. Na Tóruův dopis s dotazem, zda by nemohl přijet o zimních prázdninách, odpovídá souhlasně prostřednictvím Reiko.

Tóru přijíždí na druhou návštěvu sanatoria a pobývá opět dva dny. Reiko je s Naoko opět nechává proti předpisům samotné a Naoko mu přitom opět poskytne náhražkový sex. Tóru si přitom zvláště ověří, že sama Naoko není ani trochu vzrušená. Tóru Naoko dále sděluje, že hodlá od nového akademického roku (tedy od dubna 1970) odejít z koleje a najít si bydlení. Hodlá dostát svému rozhodnutí udělat ve vztahu k Naoko všechno, co bude v jeho silách, a proto jí navrhuje, aby začala bydlet s ním.

Naoko mu odpoví nahlas vyslovenými obavami nad tím, zda bude Tóruovi stačit vztah, kde se Naoko nedokáže vzrušit. Na závěr se Naoko více rozpovídá o Kizukim. Tóru odjíždí a slibuje, že přijede zase v březnu.

Od té chvíle se Naočin stav začíná prudce horšit. Tóru však žije v zajetí představ, že musí za každou cenu udělat pro Naoko maximum a že se celá situace zlepší v momentě, kdy se mu podaří dodat Naoko odvalu.

V roce 1970 se Tóru skutečně odstěhuje z koleje. Přestěhování mu obstará Nagasawa. Poté se spolu loučí. Tóru mu radí, ať si více váží Hacumi, Nagasawa odpovídá, že by bylo nejlépe, kdyby mu ji Tóru přebral. Na závěr prorokuje, že se s Tóruem ještě někdy v budoucnu setkají a dává Tóruovi do života radu, aby se nikdy a za žádných okolností nelitoval, chce-li být člověkem, který má úroveň.

V březnu z návštěvy u Naoko sejde – Tóru stráví celé prázdniny čekáním na dopis s pozváním od Naoko, který nakonec nepřijde. Nejede nakonec nikam, ani do Kóbe k rodičům. Tóru ve snaze dostát svému rozhodnutí udělat pro Naoko, co se dá, upíná své naděje ke společnému bydlení, počátkem dubna 1970 však přichází od Reiko zpráva, že se Naočin stav prudce zhoršil. Má noční můry a slyší hlasy, které jí říkají stále horší věci. Účast Tórua na terapeutických sezeních, kterou doporučují jak lékaři, tak Reiko, Naoko odmítá s tím, že chce Tórua vidět „zdravá a čistá“.

Tóruovy sny o snadném uzdravení Naoko jsou tímto okamžikem zcela rozmetány. Odmítá ale uznat svou porážku a rozhoduje se, že zmobilizuje všechny své síly pro Naočinu záchranu a ze započaté cesty neustoupí. Toto své rozhodnutí, spolu s ujištěním, že na ni nemůže zapomenout a je jí nadále naprosto věrný, sděluje Naoko dopisem.

Tóruovy vztahy s Midori se ještě zintenzivňují. Projevuje se to sporem pramenícím z Midoriny nervozity. Začíná mít Tórua čím dál raději. Svěří se s tím svému dosavadnímu příteli a ten jí dá ultimátum. Buďto on, nebo Tóru. Midori se

okamžitě s přítelem rozchází, Tóruovi však nic neříká a pod triviální záminkou se s ním pohádá a přestane scházet.

V polovině května píše Reiko, že se stav Naoko zhoršil do té míry, že musela být hospitalizována v nemocnici v Ósace. Tóru uvolňuje psychické vypětí neustálým psaním dopisů Naoko, Reiko i Midori. Volné chvíle tráví vzpomínkami na zážitky s Naoko.

O měsíc později se v červnu usmiřují s Midori. Ta Tóruovi nastíní celou situaci a sdělí mu, že se rozešla s přítelem. Tóru je také upřímný a přiznává, jak komplikovaná je situace mezi ním a Naoko. Přiznává rovněž, že si není jistý, jestli jde ze strany Naoko vůbec o lásku, on však k ní cítí zodpovědnost a nehodlá ji zradit.

Midori jej chápe a je ochotná počkat na jeho rozhodnutí, upozorňuje jej ale, aby ji už nenechal čekat dlouho, a aby v případě, že se rozhodne pro ni, šlo o rozhodnutí stoprocentní. Poté Midori Tórua uspokojí podobně, jako to zatím prováděla Naoko. Tóru si po tomto zážitku následně uvědomí a přiznává, že Midori zcela nepochybně miluje, a to už delší dobu. Tím se ovšem ocitá (veden původně nejlepšími úmysly být čestný, pomáhat Naoko a žít tak, aby nikoho neranil) v dilematu, z něhož nenachází východisko. Píše proto Reiko a se vším se jí svěří.

Reiko Tóruovi výslovně doporučí, aby o celé situaci neřekl nic Naoko, které by taková informace mohla přitížit, i když se, jak se zdá, její stav začíná zlepšit. Reiko zná Tórua i Naoko a je jí už v tuto chvíli (byť s politováním) jasné, že jejich vztah nemá budoucnost. Doporučí Tóruovi, aby nepromarnil svou šanci na štěstí s Midori a hleděl se „vrhnout do života jako do řeky“.

Následně celý příběh vygraduje. Poté, co se zdá, že se Naoko začíná uzdravovat, je v srpnu 1970 rozhodnuto, že si ji ještě nějaký čas nechají v nemocnici v Ósace. Reiko má 24. 8. telefonát od Naočiny matky, z něhož se dozví, že si Naoko chce přijet pro své věci do sanatoria a rozloučit se, poněvadž se s Reiko nějaký čas neuvidí.

O den později Naoko přijíždí do sanatoria pro své věci s tím, že ještě zůstane přes noc. Naoko vypadá natolik vyrovnaně a zdravě, že to Reiko zcela uklidní. Pak dojde k pozoruhodnému vývoji událostí.

Naoko se nejprve svěřuje Reiko, že by chtěla, aby ze sanatoria obě společně odešly a někde pak spolu žily. Na Reičin dotaz, co by na to řekl Tóru, opáčí Naoko se vši rozhodností, že to s ním „už nějak zařídí“. Poté Naoko třídí své věci a nepotřebné pálí na dvoře v plechovém sudu. Deník, dopisy a podobně. Spálí i všechny dopisy od Tórua, které doposud opatrovala jako oko v hlavě. Překvapené Reiko říká, že hodlá od této chvíle ve všem začít úplně znovu.

Večer u vína pak Naoko udělá, co ještě nikdy neudělala. Mluví zcela otevřeně o sexu a popíše Reiko svůj zážitek s Tóruem. Hodnotí jej jako nádherný, nicméně jako zážitek, který si už nikdy nehodlá zopakovat, protože nechce, aby ji ještě někdy kdokoli „narušoval“.

Nato se Naoko rozvzlyká a chce, aby ji Reiko objala. Je přitom úplně propocená, do té míry, že má zcela mokré i veškeré spodní prádlo. Reiko ji obejmje a Naoko usíná.

Následujícího dne, ve středu 26. 8. 1970 odchází Naoko do lesů poblíž léčebny a páchá sebevraždu oběšením. Zanechá dopis na rozloučenou, v němž stojí pouze, aby všechny její šaty dali Reiko.

Tóru se následně, k velké nelibosti Naočiny rodiny, účastní koncem srpna v Kóbe pohřbu. Poté si vybírá z banky peníze, zabalí si batoh a bezcílně cestuje po Japonsku. Putuje z místa na místo, aby unikl tíživým vzpomínkám na Naoko. Ty jsou nesnesitelně živé, což platí především pro vzpomínky týkající se sexu.

Tóru se těchto vzpomínek, které mu brání vrátit se do Tokia a ozvat se Midori, zbaví teprve po měsíci toulání, a to ve chvíli, kdy se cestou po pobřeží Japonského moře setkává s místním mladým rybářem, který si všímá Tóruova smutku. Na rybářův dotaz po jeho příčině se Tóru (aniž by věděl, jak jej to napadlo) troufale vymluví, že ztratil matku, čímž se zaplete do propletence vlastních lží (který přeruší jeho dosavadní tak usilovné snahy o výhradně slušné a čestné chování). Rybář totiž řekne, že sám zažil přesně totéž. Velice Tórua lituje. Přináší alkohol, suši²¹⁰ a pět tisíc jenů.²¹¹ které Tóruovi doslova vnutí, aby si koupil potraviny, protože vypadá hrozně sešle. Tóru se s rybářem opije tolik, až je mu z toho špatně.

Touto událostí (představující vlastně razantní vystoupení ze zajetých kolejí vlastní mysli) se Tóruovi vybaví vzpomínka na první lásku, kterou zanechal doma v Kóbe. K nevolnosti z přemíry alkoholu se přidá ještě pocit prudkých výčitek svědomí vůči dívce, které Tóru ublížil. Tóru zažívá pocit intenzivního zhnusení nad sebou samým. Téměř okamžitě odjíždí opět zpátky do Tokia a vrací se do normálního života.

V Tokiu dostává Tóru dopis od Reiko s prosbou, aby jí zatelefonoval do sanatoria. Tóru to udělá a dozvídá se, že Reiko s konečnou platností opouští sanatorium a odjíždí k dávnému známému do Asahikawy na Hokkaidó, aby tam pracovala v hudební škole. Impulsem k tomuto rozhodnutí (jímž se Reiko definitivně vydává do světa zdravých lidí) jí byli Naoko a Tóru.

Reiko přijíždí do Tokia a nocuje u Tórua, kde pořádají svou vlastní tryznu za zemřelou Naoko. Reiko klade Tóruovi na srdce, aby se Naočinou smrtí netrápil, protože jí pravděpodobně nebyl nikdy schopen zabránit. Ať si za událost nedává vinu a neničí tím to, co získal: Vztah s Midori náležící do světa živých.

210 Které představuje přepychový pokrm, určený zvláště ve společenské vrstvě, jakou jsou rybáři v zapadlých venkovských končinách, výhradně pro slavnostní příležitosti a vzácné hosty.

211 Při tehdejším pevně daném kursu 350 jenů za americký dolar představovala částka přibližně 14 dolarů. Že se na poměry roku 1970 jednalo o částku značně vysokou, si lze dovodit z informace z kapitoly 8, kde Tóru v rozhovoru s Hacumi říká, že si v menze při svých výdělcích z brigád občas dá „dražší oběd za sto dvacet jenů“, ale spolustolující pak na něj zahlížejí. Za částku, kterou mu ze soucitu věnoval rybář, mohl tedy Tóru pokrýt při každodenním stravování obědy na více než měsíc.

Poté se Tóru s Reiko (na její žádost) pomilují. Druhý den ráno, v pátek 9. 10., vyprovodí Tóru Reiko na vlak a zavolá Midori, aby jí řekl, že se už nezvratně rozhodl pro ni.

Po této hlavní části ještě příběh obsahuje několik dějů, které spadají do doby po říjnu 1970.

V dubnu 1971 odjíždí Nagasawa služebně do Německa. O dva roky později, v roce 1973, se jeho přítelkyně Hacumi vdává za jiného muže a o další dva roky poté, v roce 1975, páchá sebevraždu podřezáním břitvou. Nagasawa o tom informuje Tórua dopisem a dodává, že Hacumina smrt velice zasáhla i jeho samotného. Tóru dopis trhá a jednu provždy s Nagasawou ukončuje dosavadní korespondenci.

Někdy okolo roku 1981 či 1982 jede Tóru pracovníčně do Nového Mexika, dělat interview²¹² s jistým malířem. Při pohledu na místní nádherný západ slunce Tóru po letech poznává, čím ho uchvacovala Hacumi: tím, že ztělesňovala touhu po mládí, které se nemůže vrátit.

Závěrečná událost celého příběhu se odehraje v listopadu 1987. Tóru už poněkolkáté přilétá do Hamburku.²¹³ V letadle se po přistání ozve do reproduktorů úprava písně Norwegian Wood, která bývala Naočinou oblíbenou a Tóruovi se po letech vybaví zafixovaná vzpomínka na zážitek s Naoko na pláni nad sanatoriem. Tato situace je tak silným impulsem, že Tóru, který se své zážitky pokouší už dlouhou dobu marně sepsat, najednou ví, odkud má začít psát. Pochopí náhle, že když jej Naoko žádala, aby na ni nikdy nezapomněl (a spojila tuto prosbu ještě i s náhražkovou formou sexu), bylo to proto, že věděla, že jakmile tato vzpomínka vybledne, uvědomí si Tóru s konečnou platností, že jej Naoko ve skutečnosti nikdy neměla ráda.²¹⁴ Tóruovi celý rok 1969 začne zpětně připadat jako jedna nekonečná černá bažina.

Co však znamená „neměla nikdy ráda“? V textu doslova stojí *Naoko wa boku no koto o aišite sae inakatta* (直子は僕のことを愛してさえいなかった), tedy přeloženo slovo od slova „Naoko mne ani trochu nemilovala“, kdy ono „ani trochu“ musíme chápat jako „ani trochu za celou dobu vztahu, ani jednou jedinkrát“ a tedy vlastně de facto nikdy. Další použitý tvar, *boku no koto o* (僕のことを), přeložitelný jako „mne“, přičemž výraz *koto* (こと), jehož je zde použito ve smyslu označení předmětu Naočiny pozornosti, teoreticky umožňuje danou větu číst i s větším

212 Tato informace, spolu s faktem, že Tóru na univerzitě studoval literární obor, napovídá, že se patrně stal buď žurnalistou, nebo nezávislým spisovatelem. Pro druhou variantu svědčí jednak obdobný motiv pracovní cesty do USA použitý v DDD, kdy podobnou cestu vykoná protagonista, který je spisovatelem na volné noze, jednak i Tóruem v úvodu přímo zmíněné rozhodnutí své zážitky sepsat, aby jim porozuměl.

213 Hypoteticky je možné, aby se právě zde setkal s Nagasawou, který mu při loučení v roce 1970 prorokoval, že se do deseti dvaceti let ještě někdy někde uvidí.

214 NM, díl I, kapitola 1, s. 21.

důrazem na zájmeno „já“ označující vypravěče. Tedy: „Mne, Tórua Watanabeho, Naoko ani trochu nemilovala“ (přestože se našli jiní lidé, kteří měli to štěstí).

Pokud ovšem Naoko milovala někoho jiného než Tórua, pak koho vlastně? I jen čistě podle významu slov věty se nabízí hned několik variant. Použité sloveso *aisuru* (愛する) znamená „milovat“, jak ve smyslu „zamilovat se do někoho eroticky“, tak také „milovat“ v tom smyslu, v jakém milujeme například členy své rodiny. Tedy, pokud se vrátíme zpět k uvedené větě: Byli zde jiní, které Naoko milovala láskou, která zahrnuje jak objekty erotických tužeb, tak například rodinné příslušníky.

Naočini rodinní příslušníci zmínění v románu zahrnují matku, otce a starší sestru. Silnou citovou vazbu má Naoko především na svou sestru, která však záhy spáchá sebevraždu a její tělo objeví právě Naoko.

Pokud jde o druhý význam slovesa *aisuru*, „milovat“, ve smyslu „zamilovat se do někoho eroticky“, je v příběhu Naočiným partnerem, a to dlouholetým, už od dětství, Kizuki. O tom je ale nejprve výslovně zmiňováno, že si ve vztahu s Naoko nikdy příliš nevěřil a později vyjde najevo zásadní fakt, že spolu s Naoko nemohli vůbec spát, protože to Naoko jednoduše nevzrušovalo.

Druhým Naočiným partnerem v životě je Tóru. Ten nejprve uspěje a Naoko se mu vzrušit podaří, později však dopadne jako už zmíněný Kizuki a jediné jeho další vzpomínky tohoto směru na Naoko reflektují už pouze tytéž zkušenosti náhražkového sexu, jaké s Naoko výhradně zažíval i jeho mrtvý kamarád.

V příběhu ovšem najdeme ještě i jiné zmínky o Naočiných citech. Jsou obsaženy v popisech toho, co Naoko dělá v době velice krátce před smrtí, kdy už je se vším smířená a nemusí už nadále nic předstírat. Tedy znovu:

- 1) Svěřuje se Reiko, že by chtěla ze sanatoria odejít a společně s ní žít.
- 2) Tvrdí, že s Tóruem to už v tom ohledu „nějak zařídí“.
- 3) Spálí všechny dopisy od Tórua.
- 4) Vůbec poprvé mluví o sexu a popíše Reiko do detailu zážitky s Tóruem, výslovně ale zmíní, že po jakémkoli dalším takovém milování, kdy bude „narušována“, netouží.
- 5) Nato se nechá od Reiko obejmout a následuje náznaková zmínka o prádle.
- 6) Naoko odkazuje Reiko všechno své oblečení.

Výslovně to v příběhu nikde uvedeno není, ale posloupnost jeho událostí je taková, že směřuje k nezanedbatelné možnosti, která zní: Naoko nemilovala Tórua a nemilovala patrně ani Kizukiho, z popisu jejího chování je však dosti pravděpodobné, že mohla milovat Reiko a tedy mít homosexuální orientaci. V takovém případě bychom pak její příběh mohli číst i jako příběh dívky z bohaté rodiny z menšího města, která se tak usilovně snaží být „normální“, až tím začne ničit život sobě i jiným (Kizuki a Tóru) a nakonec sama dospěje k sebevraždě. Že Mu-

rakami podobný výklad příběhu NM nikde výslovně nepotvrdil, dělá román jen lepším. Jakákoli přímá zmínka by z NM rázem udělala prvoplánově angažované dílo. Pokud se však motiv Naočiny jiné sexuální orientace uplatňuje pouze jako naznačená, ale nevyřčená a logicky velmi pravděpodobná alternativa, která se po celou dobu doslova „vznáší mezi řádky“, působí ve výsledku o to silněji. Právě ona nevyřčenost, dodržovaná v celém textu, přestože „to“ už ke konci Naočiny příběhu číší bezmála z každého řádku, nejlépe ilustruje, o jaké tabu²¹⁵ se ve společnosti na menších japonských městech muselo koncem šedesátých let dvacátého století jednat, a že vlastně toto téma stihl zcela stejný osud, jaký podle už zmíněného Iana Burumy postihl reflexi válečné viny v Japonsku. Všichni o tom vědí, ale nahlas se to nikdo vyslovit neodváží.²¹⁶ Pokud budeme číst příběh Naoko výše uvedeným způsobem jako příběh o jiné orientaci tajené za každou cenu, přestože pravda začíná nakonec zúčastněné doslova bít do očí, můžeme jej chápat i jako alegorii toho, že pravda, tajená za každou cenu, nikoho neudělá šťastným a v konečném důsledku může přinášet i zkázu. A ovšem také alegorii toho, že, jak dokládá postava Tórua, mohou být i ty nejlepší a nejvytrvalejší úmysly zachraňovat zcela kontraproduktivní, pokud se nezakládají na poznání a pochopení skutečné podstaty problému.

Shrňme si nyní, jaký příběh se tedy vlastně v NM odehraje, pokud budeme uvažovat výše uvedenou variantu příběhu Naoko:

- 1) Naoko zažije traumatický zážitek, když se jí zabije sestra.
- 2) Naočino trauma se přeneso do jejího vztahu s Kizukim.
- 3) Kizuki páchá sebevraždu.
- 4) Kizukiho sebevraždou je zasažen jeho nejlepší kamarád Tóru Watanabe.
- 5) Tóru si najde známost a hledá zapomenutí ve vztahu, nepodaří se mu to ale a dívce tím v důsledku pouze ublíží.
- 6) Tóru se pokouší uniknout situaci odchodem do Tokia.
- 7) Naoko se pokouší o totéž.
- 8) Tóru a Naoko se v Tokiu setkávají a pokoušejí se o vztah, který je ale zatížen nedořešenou minulostí a nepřiznanou pravdou a oběma jim ublíží. Naoko se o tento vztah pokouší patrně proto, že se cítí velice sama a Tóru se pro změnu pokouší zapomenout na dívku, jíž ublížil v Kóbe.
- 9) Mezi Tóruem a Naoko dojde k pohlavnímu styku, který Naoko fatálně otřese.
- 10) Naoko se ocitá v sanatoriu a Tóru si umiňuje, že ji zachrání.
- 11) Tóru se díky projevené integritě svých zásad seznamuje s Midori.

215 Ještě například v roce 2004 vydaný obrazový slovník všeobecně užívaných japonských gest uvádí k označení pojmu „homosexuál“ gesto zcela obecně srozumitelné jako „náznak šeptandy za zády dotyčného“. Viz Hamiru Aqi. *70 Japanese Gestures*, Tokyo: IBC Publishing, 2004.

216 Buruma, Ian. *The Wages of Guilt*, London, Sydney, Glenfield, Bergvele: Vintage, 1995, s. 252.

- 12) Tóru se setkává s Nagasawou a Hacumi a pohled na krizi jejich vztahu, krachujícího vinou Nagasawova sobectví, mu názorně naznačuje, v čem sám udělal chybu. Obdobně, jako Nagasawův odchod z Tokia do Německa ublíží Hacumi, ublížil i Tóruův odchod z Kóbe do Tokia jeho přítelkyni.
- 13) Nagasawa, Hacumi i sama Naoko zhodnotí Tóruovy pokusy o záchranu Naoko jako falešné předstírání lásky.
- 14) Záchrana Naoko vážne, oproti tomu se ale slibně rozvíjí seznámení s Midori.
- 15) Stav Naoko se horší, Tóru se ale dále drží svého cíle zachránit Naoko za každou cenu.
- 16) Tóru zjišťuje, že doopravdy miluje Midori, která o něj má nepředstíraný zájem.
- 17) Naoko páchá sebevraždu a teprve těsně před smrtí si dovolí být naprosto upřímná.
- 18) Tóru na Naoko nemůže zapomenout a vzpomínky na ni jej mučí.
- 19) Tóru se začíná zbavovat vzpomínek na Naoko ve chvíli, kdy sám sebe přistihne u lhaní druhým lidem, zhnusí se sám sobě a cítí upřímnou lítost vůči přítelkyni, které ublížil.
- 20) Tóru se vrací do Tokia.
- 21) Reiko Išida, Naočina spolubydlící a částečně i terapeutka ze sanatoria, která vývoj vztahu Naoko a Tórua zná, se po Naočině smrti dopracuje k odvaze odejít ze sanatoria do normálního světa.
- 22) Společně s Tóruem uspořádají Naoko symbolický pohřeb a udělají za ním tečku sexuální aktem, který představuje symbolické „odčinění“ aktu mezi Tóruem a Naoko.
- 23) Tóru je zbaven vzpomínek na Naoko a rozhoduje se pro Midori.
- 24) Tóruovi teprve po letech spadnou z očí šupiny a uvědomí si, v čem se ve vztahu s Naoko klamal.

Tóru Watanabe tedy v NM nepopíratelně dospívá a zraje. Postava Naoko pak v příběhu tohoto Tóruova zranění a dospívání figuruje v podobném postavení, v jakém byla vůči protagonistovi KUK postava dívky bez malíčku. Ta se na scéně objevila poté, co protagonista ublížil své dřívější přítelkyni. Dívka bez malíčku mu vyslovila varování a poté, co se už už zdálo, že jejich vztah má nějakou naději, najednou zmizela neznámo kam.

Také Naoko hraje v NM podobnou úlohu, byť v podstatně propracovanější formě. I ona se v Tóruově životě objeví v roli „varovného přízraku“ poté, co Tóru ublíží své přítelkyni a následně by nejraději na celou záležitost zapomněl. Tóru utíká z Kóbe, Kóbe jej ale v podobě Naoko dostihuje a zasáhne Tórua nečekanou intenzitou. Vysvobození od „přízraku“ přichází až ve chvíli, kdy se Tóru konečně sám sobě zhnusí a začne plně litovat toho, co způsobil.

Prvky izanagiovského mýtu jsou v příběhu NM obsaženy ve formě, která se patrně ze všech Murakamiho románů nejvíce blíží původní verzi z kroniky *Kodžiki*. Tóru, podobně jako Izanagi, ztrácí svou vytouženou Naoko poté, co mu zmizí v jiném světě sanatoria v opuštěných horách nad Kjótem. Tóru se, taktéž podobně jako Izanagi, do tohoto jiného světa aktivně vydává a dělá, co může, aby odtud Naoko vyvedl, ani jeho usilovná snaha však není korunována úspěchem. Izanagi neuspěl, protože pohlédl na skutečnou podobu své ženy v říši mrtvých, Tóru paradoxně neuspěje právě proto, že na „skutečnou podobu“ Naoko (a koneckonců i na svou vlastní) za celou dobu vůbec nepohlédne. Vyústění je ovšem v obou případech podobné. Izanagi vychází ze světa mrtvých zpět mezi živé a od vzpomínky na hrůzné zážitky se odděluje očistným obřadem, zatímco Tóru se symbolicky odděluje od vzpomínek na Naoko a událostí v sanatoriu osvobozujícím „obřadem“ s Reiko.

Vývoj, jehož doznává motiv izanagiovského motivu v NM oproti předchozím románům je patrný i v tom, že se zde mužský protagonista o záchranu své ženské partnerky pokouší sám od sebe a aktivně, protože sám chce, a to nejen ve svém „vnitřním světě“ jako to prováděl protagonista SOHW. Izanagiovský mýtus, jak jej známe z *Kodžiki*, tedy dochází v NM svého naplnění a nadále se jeho vývoj bude v románech ubírat novým a inovativním směrem.

